

Oredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
telefon 67-80
Redništvo i uprava
za Sloveniju i slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a.

LISTRA

ŠALJITE DUŽNU PRETPLATU!
NE DOZVOLITE DA PROPADA
OVAJ NAS JEDINI LIST!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ČAPEKOV

MARŠAL

Drama češkog pisca Karela Čapka
»Bijela bolest«, puni kazalište. Gledaoci
plješću pojedinim rečenicama i žviže-
de nekim frazama. Ta »bijela bolest« kosi
ljudu iznad 45 godina — ljude koji vladaju
i o kojima ovdi rat i mir. I nitko ne
zna lijeka, do jednog skromnog liječnika,
siromaša. Ali on ne će da liječi bogate.
Traži da se vlade odreću rata i pristanu
na vječni mir pa će tek onda odati tajnu
svoga liječenja. Do tada liječi samo one
najblijednije.

A tu državu vodi diktator — maršal.
Zastave, uniforme, poseban pozdrav, teo-
rija o ratu kao najpotrebijem i najspaso-
nosnijem izrazu za jedan narod itd. sve
ono što čitamo svakog dana u raznim ev-
ropskim listovima. Maršal je »čovjek ko-
jega je poslala sama božja providnost« —
maršal je pobudio osjećaj časti i ponosa u
svom narodu« itd., itd.

Oboli maršalov najbolji prijatelj — baron
Kriig, najveći fabrikant topova, municije,
tenkova, aviona i otrovnih gasova. Siromašni
doktor Galen neće da za izliječi dok se
ne odreče fabriciranja ratnih sredstava.
Baron se boji za svoj život i pristao bi.
Ali maršal ne da. Baron se ubija. Maršal
počinje rat bez objave i hoće da uništi
susjednu malu državu.

Masa ga akklamira. Pjeva, urliče pod
prozorima maršalovim. »Mar-šal, mar-šal,
prolama se poznato skandiranje »vodjino«
imena. Maršal s balkona sipa fraze. Masa
piješće. »Mar-šal, Mar-šal«.

Ali — u tom času maršal i na sebi osje-
ti »blijelu bolest«. Hvata ga panika. Zovu
dra Galena, ali on traži kao uvjet da pre-
stane rat, i da se sklopi vječni mir. Mar-
šal pristaje na taj uvjet — povlači svoju
vojsku itd., ali tek kada su mu kazali da
ga je »božja providnost« odredila da on
provede taj vječni mir i da »njegov« nar-
od bude prvi mirovolovac«.

»Dolazi siromašni doktor da izliječi mar-
šala, ali razularena masa ga na stepeni-
čama dvorca ubija zato što je govorio
protiv rata — prije nego je uspio doći do
maršala.

To bi bio u glavnom sadržaj. Neke ka-
žu da je utopiistički i sadržaj i ideje. Ali
— gledaoci pune kazalište i plješću i žviže-
de. Svi osjećaju stvarnost, i svi vide lu-
dički zločin u maršalu, njegovim idejama
i postupku. Svi — i oni u ložama i oni na
galerijama. Svi osjećaju onako kao što bi
u stvarnosti osjećali oni siromašni zubavci,
koji je dr. Galen izliječio u carstvu
maršalovu.

Kada bi neki čovjek iz tog maršalovog
»imaginiranog« carstva došao među pu-
bliku da gleda taj komad, šta bi on u tom
času osjećao i mislio. Pokušajmo da se
živimo u tog podanika maršalovog i da
kažemo ono što bi on, po prilici rekao. On
bi kazao:

Ljudi i žene, vi u ložama i vi s galerija,
gledajte! Vidite li da je taj maršal ludjak
— vidite li da on nije nikakav veliki čov-
jek kao kaže on sam i da on nije nika-
kav čovjek »božje providnosti« kao što ga
nazivaju nekovi prijatelji i pomagači. I da
je čovječiji život najsvetije na ovom svije-
tu. Da nema te ideje radi koje bi se smje-
lo i moglo bacati ljude u tamnicu, mučiti
ih i strijeljati. Da se ne može, radi neke
šimere »o velikom Božom odredjenom na-
rodu« tjerati drugi manji narod iz njego-
vih kuća, paliti ga i gaziti mu polja. Da se
ne može neki drugi narod izbrisati sa
površine zemlje samo zato što pod balko-
nom jednog bjesomučnog diktatora »neće
da urliče »mar-šal, mar-šal«.

Vidite li, ljudi, koliko je taj »veliki«
čovjek mali i samo čovjek. Kako on pris-
taje na sve kada se radi o njemu. Kako
je njemu njegov život drag — kako se i
on boji smrti. Kako sve »velike« ideje
ustuku pred pitanjem života ili smrti.
Zato, ljudi, budite s nama. Ne klanjajte
se tom našem maršalu i shvatite našu
tragediju. Nemojte nas samo žaliti — bu-

NJEMAČKI LISTOVI

O POLOŽAJU NIJEMACA U JUŽ. TIROLU

U njemačkim listovima se često čita
o položaju Nijemaca u Južnom Tirolu.
Bez obzira na aktualne, diplomatske
dogodaje, njemačka štampa često stavlja
prijedloge na postupak vlasti u juž-
nom Tirolu, koje nisu uvijek u skladu
s političkim prijateljstvima. Donosimo
nekoliko primjera tog pisanja njemačke
štampe o Nijemcima u Italiji:

Velika berlinska revija »Deutsche
Arbeits« ističe u svom broju za mart,
da način kojim se kanl uništiti njemačko
pučanstvo u Južnom Tirolu postaje
već opasnim jer se Nijemci kanl uniš-
titi gospodarski i nacionalno.
»Salzburger Chronik« piše o
novom zakonu po kojem »Ente di rinascita
agrarla« ima prava da iz vlasti svako-
ga posjednika i da ga potjera sa njego-
va imanja uz minimalnu ošteću.
Syrha tih zakona je ta, kaže »Salzbur-
ger Chronik«, da se staro njemačko i
slavensko seljaštvo sa granice preseli u
unutrašnjost države da bi tamo u drugo-
godi sredini promijenilo svoj narodni
značaj. Medjutim, za imperij, koji se
proteže od Alpa do Ekvatora, kaže taj
list, ne bi smjelo biti pitanje ni prestiža
ni sigurnosti da starodrevno njemačko
pučanstvo govori, moli i piše u svom
ljubljenom materinskom jeziku, da vrši
svoje starodrevne običaje i da čijeni
svoja stara baštinstva njemačke prezi-
mena. U svom broju od 11 marta se taj
list ponovno navraća na te zakone o
ekspropriaciji, i kaže da je to u neko
vrijeme nepravda prema njemačkim
seljacima u Južnom Tirolu. Pozivlje po-
znati njemački savez »Andreus-Hofer-
Bund« da upozori na tu novu nepravdu
ostali svijet i sve one koji putuju iz
njemačkih krajeva prema jugu. Time će
se postići, kaže »Salzburger Chronik«,
da se svuda dozna za tragicu sudbnu
te turistima toliko omiljene zemlje. Po-
nutkan čežnjom Južnotirolaca za svojom
ostalost, braćom, kaže na drugom mje-
stu taj isti list, održao je državni sa-
svjetnik Fischer pred Domovinskom
frontom u Innsbrucku govor u kojem je
rekao da je dužnost svih Nijemaca da
nikada ne zaborave Južni Tirol, koji da
ostaje za čitavo Nijemstvo najdragocje-
nija vrijednost.

»Tiroler Anzeiger« najradije nove
talijanske dekrete o razvlaštenju se-
ljaka, pa dodaje da se tim zakonom
najdublje zahvata u dosadašnje prizna-
to pravo neodotakljivosti seljačkog i svako-
godi privatnog vlasništva u Tirolu i u
Juljskoj Krajini. Nažalost su te odluke
tako jasne, nastavlja taj list, da ne
trebaju više nikakova komentara i da
će pogoditi najteže u dušu cijeli tamoš-
nji narod. Zatim završava: »Toga radi
treba podvuci da će primjena tih za-
kona sasvim pokvariti onaj sporazum
kojeg se tako teško postiglo između
talijanskog i njemačkog naroda.«

»Još lađe piše »Tiroler Grenz-
boten« koja kaže:

»Tim dekretima će se pogoditi u sam
korjen Južnotirolske Nijemce, koje će se
sada moći potjerati sa njihovih imanja
još brže i lakše nego li to je bilo do
sada. Time su ovi Nijemci očito degra-
dirani na državljane nižeg stepena i
četvrt milijuna Nijemaca je tako izru-
čeno na milost i nemilost narodu od 42
milijuna.«

»Tirolska »Baunzeitung« piše
kako će sada poludijeli Absinci dobiti
dite s nama u borbi protiv maršala. Naše
kuće, naša polja i životi naših najmilijih
neka budu sveti i vama. Nedajte nas! Bran-
ite nas — zajedno s nama i sa svima
onima, koji vide da je maršal zločinac za
ludnicu.

Jer — ako maršal predje preko naših
života, posegnuti će i za vašimal

škole u svom materinskom jeziku, a
južnotirolske Nijemce sa njihovom sta-
rodrevnom kulturom tretira se na način
za koji se ne može upotrijebiti ni doli-
čan izraz. Prelazeci na nove zakone o
razvlaštenju seljaka u Tirolu i Juljskoj
Krajini, list se dalje pita: »Kako je mo-
guće da se tako postupa u vrijeme ka-
da državni Italije, Austrije i Njemačke
nastoje svim silama da sklope iskreno
prijateljstvo ne samo među vladama,
već i među samim narodima.«

»Vorarlberger Volksbote« piše:
»Najbolji njemački mladići su krva-
nili i umirali za Italiju dok u isto vri-
jeme njihova mlada braća ne smiju
njemački govoriti ni misliti, a mi svi
moramo prekrštenih ruku gledati kako
ova nesretna zemlja, jednom tako bo-
gata i lijepa, sve više i više propada i
prelazi u tuđe ruke. Nema više nikoga
na tom svijetu, koji bi taj najnesretniji
narod u njegovu smrtnom borju tješio i
potpomagao.«

Čak i sama poznata bečka »Wehr-
zeitung« bilježi da se prijateljski od-
nosaji između Italije i Austrije razvijaju
samo i jedno između vladu, a ne
između naroda, budući da je položaj
Nijemaca u Južnom Tirolu tako tužan
i očajan da su njemački rodoljubi po-
vrijedjeni u srce i ne mogu se ugrlati
za sporazumijevanje s talijanskim na-
rodom, koji dopušta takovu politiku.

»Innsbrucker Volkszeitung«
kaže da je namjeravano razvlaštenje
seljaka pravi razbojnički pohod protiv
njemačkog naroda, pa kaže: »Sve prija-
teljstvo koje nam političke prilike na-
lažu ne može nas zapriječiti da upozori-
mo svu svjetsku javnost na taj kruti
pokušaj narodnog tlačanja i raznarodil-
janja. I kada se ne bi odmah počelo sa
završenim tih ekspropriacija, sam utje-
čaj takovih prijetnja će djelovati kao
otrov na njemački narod.«

I sama bečka službena »Reichs-
post«, poznata sa svoga talijanofil-
stva, ne može drugo nego da primijeti
kako će spomenute odredbe o razvlaš-
tjenju izazvati i preko granice nemale
brige.

Još ima nekoliko njemačkih listova,
koji su pisali o tome u istom duhu, ali
ne možemo sve citirati.

Koliko je listova u Jugoslaviji, osim
»Istre«, pisalo o tome...?

KULTURNI SPORAZUM
NIJEMAČKE I ITALIJE

Njemački jezik u talijanskim školama,
talijanski u njemačkim.
Londonski »Daily Telegraph« dozna-
je od svog berlinskog dopisnika da će
njemački ministar inostranih poslova
barun von Neurath — prilikom svog po-
sjeta Rimu dovršiti pregovore za skla-
panje »kulturalnog« sporazuma između
Njemačke i Italije. Dopisnik tvrdi da
će oba državnika razmotriti mogućnost
da talijanska djeca uče njemački
a njemačka talijanski u
školama obiju prijateljs-
kih zemalja. U ugovoru će biti
predviđenog oko niz kulturnih suradnja,
kao što je znanstvena izmjena medju-
sobnih dobara i druge slične stvari.

Letaci »Unione popolare italiana« u Juljskoj Krajini

Trst, maja 1937. — U Trstu i oko-
lici dobivaju ljudi po pošti neke letake
potpisane sa »Unione popolare italiana«
u kojima se ljude zove da prisustvuju
jedinstvenu frontu protiv fašizma.
»Unione popolare italiana« je orga-
nizacija talijanskih antifašista u ino-
stranstvu. Ta organizacija je tek u for-
miranju, do sada su joj pristupili tek
ekstremni grupe. Ta organizacija je po-
vela i akciju u emigraciji da se pokrene
dnevnik za sve Talijane u emigraciji pod
nazivom »La voce degli Italiani«.

KONFINIRANCI SE VRAĆAJU

Pula, maja 1937. — Iz konfinacije
se malo pomalo vraćaju naši ljudi. Tako
su se ovi dana vratili Aleksandar Bra-
čić, Lazo Bračić i Nikola Vučetić iz pra-
voljavnog sela Peroja. Bili su konfinira-
ni 1935 god. U to su oslobodili policijs-
kog nadzora i Nika Popovića, također iz
Peroja.
Doznajemo da se je iz Pazinštine
vratilo kući pet konfiniranaca.

VPRASANJE NARODNIH MANJŠIN JE
OSNOVA ZA MEDDRŽAVNE POGOĐBE

PIŠE SENATOR G. FRAN SMODEJ V
»SAMOUPRAVI«.

V velikonoćni številički belgrajškega
dnevnika »Samoupravla«, glavnega
organa JRZ, piše senator G. Fran
Smodej tale članak o osnovah
meddržavnih pogodb, katerega pri-
občujemo v celini kot zelo zanimivo
i aktualno principiilno sta-
višje:

Po zelo srečno končanih pogodbah,
ki jih je Kraljevina Jugoslavija sklenila
z Bolgarijo in Italijo in ki jih je ves
svež odkritosrečno pozdravil kot močno
sredstvo za ohranitev miru v Evropi, bi
bilo želeli, da bi se okrepile medsebojne
veze tudi z onimi sosednjimi državami,
katerim ima naša država sicer, korektno
svetozelo sodelovanje. Predsvem imamo
tu v mislih Avstrijo. Kot sosedni sta
Jugoslavija in Avstrija popolnoma ko-
rektivni, imata trgovinsko pogodbo, kot
temna senca pa se stalno med njima
nahajajo, vprašanja ki se tičejo načrtov
o avstrajski bodočnosti, vprašanja ki ni-
so zgolj avstrajška notranjdržavna
vprašanja, marveč se tičejo tudi, sosed-
nih držav.

Pa četudi bi se ta vprašanja zado-
voljno rešila, bi ostalo med nem-
skimi avstrajskim in jugoslovanskimi
prebivalstvom nekaj, kar bi molilo
pristojnost odnosa obeh države do dru-
ge. To je vprašanje slovenske na-
rodne manjšine na Koroskem.

Ze enkrat smo povdarili, kako važno
je za meddržavne razmere psihološko
stanje prizadevih narodov.
Meddržavne pogodbe, zveze in skle-
panja prijateljstva imajo te težaj
trdno podlogo in trajni pomen, ako
jih ni sklenila diplomacija po svoji
volji, ampak v sporazumu z javnim
mišljenjem.

Zato se vse države trudijo, da odstr-
njajo vrzeli, ki jih ne morajo zamašiti
pisane pogodbe, s pospeševanjem medse-
bojnih kulturnih stikov, prebivalstva
ene in druge pogodbenice države. S tem
se hoče ustvariti psihološko stanje v
prebivalstvu obeh držav, ki naj udari
na pisano pogodbo pečat njene vrednosti
in trajnosti. To je element demokracije,
ki je potreban tudi za državne pogodbe
in ki šele daje tem pogodbam trdno po-
dlogo.

Da bi moglo priti med Jugoslavijo in
Avstrijo
do trajnega prijateljskega razmerja,
bi bilo potrebno, da se vprašanje
slovenskih narodnih manjšin na Ko-
roskem za stalno reši.

Mi govorimo samo o slovenski na-
rodni manjšini v Avstriji in ne tudi o
nemški narodni manjšini v Jugoslaviji
zato, ker Jugoslavija skrbi za nacional-
ne manjšine tako, kakor — to smemo
trditi, ne da bi nam kdo mogel kaj na-
sprotnega dokazati — kakor nobena
druga od tistih držav, ki so prevzele s
senzermensko milovno pogodbo določene
obveznosti do svojih narodnih manjšin.
Tudi Avstrija je take obveznosti prevze-
la, toda jih niti v najmanjši meri ne
izvršuje nasproti Koroskim Slovencem.
Medtem ko bi se moglo vpraševati gle-
de narodnih manjšin v drugih državah,
česa nimajo, do česa imajo še pravico,
ki je dosedaj uživajo moramo glede slo-
venske narodne manjšine v Avstriji utrditi,
da bi se morali uprati: Ali ima-
jo Koroski Slovenci

sploh kakšne pravice narodne manj-
šine? In na tako vprašanje moramo
odgovoriti: Nobenih, pa prav nobe-
nih, niti najelementarnejših, ki jih
ima vsak človek in vsak narod!
Koroski Slovenci
nimajo samo nobenih svojih sloven-
skih šol; nimajo niti šol, v katerih
bi se naučili pisati in brati v svojem
jeziku. Nimajo šol, v katerih bi se
negovala slovenska kultura, v kate-
rih bi se učili spoštovati in ljubiti
svoj materin jezik, marveč se slo-
venski otroci v teh šolah učijo zna-
čevati svoj materin jezik, vcepja se
jim sovraštvo do lastnega naroda.
Nimajo ne svojih slovenskih uradni-
kov, sodnikov, učiteljev, profesorjev,
nimajo niti ene državne ustanove, ki
bi bila namenjena njihovi blaginji,
vse, prav vse, ves državni in delni-
ni aparat služi med Slovenci samo
kot sredstvo za raznarodovanje. Ni-
ti moliti ne morejo povsod
v svojem materinjem jeziku.
Država sama pomaga, da prihaja
slovenska posest v nemški last,
sama naseljuje Nemce iz Nemčije na
slovenskem ozemlju.

(Nadaljevanje na 2. strani, 4. stolpec.)

Etlo, to bi, po prilici, rekao imaginirani
podanik tog maršalovog carstva iz Čape-
kove drame »Bijela bolest«, kada bi gled-
ao s nama zajedno taj komad na pozor-
nici.
A mi — šta bi mi na to rekli?
To isto.

FAŠISTIČKA DIPLOMATSKA AKTIVNOST

U posljednje vrijeme opaža se neka naročita aktivnost fašističke diplomacije. Sporazum Rim-Beograd, najavljeni sporazum Italije i Rumunjske, sastanak Mussolini-Schuschnigg u Mecina, dolazak Goeringa u Rim, posjet grofa Ciana u Tiranu i najavljeni Ankari sve su to znakovi neobične diplomatske aktivnosti.

Dinamika fašizma podvlači se u talijanskoj štampi. Tu dinamiku treba priznati, iako ne u onom značenju koju joj pridaje fašistička štampa. Fašizam je dinamičan, ali regresivno dinamičan. I socijalna funkcija fašizma je na toj regresivnoj dinamici. Fašizam ima da vrati civilizaciju natrag. Sa rasnom teorijom vraća društvenu nauku u prethistoriju naučne društvene misli, kao što je to rekao ovih dana jedan naš mladi učenjak. Međunarodne odnose vraća fašizam za dvadesetak godina unatrag kada su zveckali sabljom razni kaiseri po Evropi, a u internacionalnoj politici forsira bilateralne ugovore protiv duha kolektivne sigurnosti. Ruši Društvo naroda, a ne prca ni od nenačeljenog rata (Abešinija, Španija) gasovima, torpeda bombama i streljanim civilnom stanovništvu — žena i djece.

Mussolini je 1932 bio rekao da će kroz deset godina Evropa biti fašizirana i fašistička. Prvih deset godina fašizam je bio samo talijanski specijalitet. Sa dolaskom Hitlera na vlast ta dva fašizma u zajednici vrše olanznu u Evropi. Fašiziranje uspjeha Poljske, Austrije, Mađarske, Rumunjske, itd. dolaze pod utjecaj fašističkih država. Za zapadne demokracije su svojom pasivnošću i kolektiviranjem s fašizmom odbile od sebe male države. Pustili su Abešiniju i snose krivicu za slabljenje Društva naroda. Dolaskom Narodnog fronta na vlast u Francuskoj, probudjenjem i naoružanim Engleske, Rooseveltovom pobjedom u Americi i uspješnom aktivnom odbranom Španjolske vlade od fašističkog napada, promeć fašizma dolazi u pitanje.

Raditi toga tolika aktivnosti i ratna i politička. Aktivno angažiranje fašističkih vlada u Španiji (Italija i Njemačka) čak ni ne priznaju španjolsku vladu, razni ugovori i putovanja iz Rima na istok, dokazuju da je fašizam upro sve sile da iskoristi još posljednji povoljni momenat. Jer Engleska nije još obuzana, Francuska se bori da popravi ono što je Laual pokvario, a u Španiji nisu još pobunjenici, štitecnici Italije i Njemačke svladani.

Težište sv. te aktivnosti je u Španiji. Od ishoda te borbe, zavisi će uspjeh ili neuspjeh te fašističke diplomatske dinamike. Napredak ili nazadak Evrope — polazak u budućnost ili vracanje u prošlost.

MALE VESTI

Antonio Gramsci, bivši antifašistički zastupnik Julijske Kraljine u Rimskom parlamentu, umro je u zatvoru. — Konfirman 1928 na Ustici, malo kasnije stavljen kao konfirman pred Specijalni tribunal, bio je osuđen na 20 godina roblje. Uz Matcojcia bio je najpoznatiji opozicioni vođa. Rodom je bio iz Sardinje.

U »L'Informateur Italien» napisao je o Gramsciu topao nekrolog sa opširnim životopisom poznati francuski pisac Roland Rolland.

Bataljon Garibaldi u Španiji povećan je na brigadu i nosi naziv »La Brigada Garibaldi». Komandantom je ostao i nadalje. Randofo Paacardi, bivši talijanski oficir odlivkom za hrabrost i jedan od bivših aktivnih članova talijanske republikanske stranke (Mazziniani).

U Milanu je uhapšeno 25 lica zato što su javno izražavali simpatiju za španjolsku vladu. Francuski list »Populaire» donosi njihova imena i kaže da su svi umjetnici (glumci, slikari, kipari i t. d.).

Don Sturza, bivšeg vođu talijanske pučke stranke, koji je nalazi u emigraciji, napada »Regime fascista» i nazivlje ga »bijelim boljševizmom». Don Sturza je katolički svećenik. Napada ga zato što je Don Sturzo uz madriskuski vladu.

Garibaldince u Španiji napada talijanski list »Telegrafo» dokazujući kao Garibaldi nije bio internacionalac, već jedno kosmopolita.

Pariski list »L'Intransigence» pozivlje Francuze da putuju u Italiju. Uz taj članak donosi i geografsku kartu Italije, ali bez — Julijske Kraljine i Tirola.

Na Rijeci su kažnjivi radi krlomčarenja konja iz Jugoslavije na 6750 lira globe svaki: Anton Fatur, Josip Fatur, Andrija Fatur, Anton Novak i Anton Slavac.

U Vepreću su na gradskim vratima postavili uz veliku fašističke svečanosti kip lava sv. Marka. Svečanost je priredjena na blagdan sv. Marka, gradskog patrona.

U Puli su osuđeni Buršić Anton Franov iz Zbandaja i Ivan Barolin Martin. Buršić je osuđen na 10 mjeseci za-

Povišenje plaća u Italiji

Cijela talijanska štampa donosi velikim slovima na prvot strani članke o povećanju plaća namještenicima i činovnicima i ističe kako je duce tako odredio. Uz to se ruga demokratskim državama da kod njih nema takova reda i takove brige za siromaha, jer da tamo nema jednog čovjeka koji bi pazio na sve — i na plaće i na cijene — pa kada cijene poskoče da podigne i plaće.

Prema tim vijestima povisuju se činovničke plaće do 1500 lira mjesečno za najmanje 10 a najviše 12 postotaka. Plaće više od 1500 lira dobivaju povećanja samo za svotu do 1500 lira, a dalje ništa. Cijene ostaju nepromijenjene i kod njima se vrši najstroža kontrola. Pokrajinski tajnici dobivaju nalog da u saradnji s predstavnicima pojedinih korporacija strogo nadziru kretanje cijena i sprječue svako povećavanje, kako ne bi ova povišica plaća bila tim likvi-

dirana. Povišica stupa na snagu 9 maja p. g. Tim povodom donosimo statistiku o povećanju cijena u Italiji po milanskom listu »La Sera» od 17. marta o. g. Tu se upoređuje porast cijene od augusta 1934 do marta 1937. Po toj talijanskoj statistici povišenje je bilo u tom roku za: kruh, brašno i pšenicu 18.75%, pirinač 28%, suhi grah 50%, krumpir 30%, govedina 27.65%, prasetina 33.33%, slanina 22.85%, mast 51.81%, sir od 32-72%, maslac 52%, ulje maslinovo 43%, kava 17.85%, mortadela 45.85%. Jedino su tri artikla poskočila manje od 10%, a to su obična tjestenina 2.27%, kukuruzno brašno 9% i jaja 1.96%.

Prema tome — sadašnja povišica nije nadoknada za skok cijena i talijanski narod je uspio je povišice mnogo skromniji nego što je bio u augustu 1934 godine.

Unione fascista fra le famiglie numerose

Nova demografska bitka u Italiji — Administrativne i zakonodavne mjere za radjanje

Pisali smo već u par navrata o potpunom krah demografske bitke u Italiji, a i talijanske novine, pisane prije mjesec i po dana o demografskoj politici Italije, nisu mogle zatajiti da kampanja za porast pučanstva ne samo što nije za uspjeh koji se očekivao, nego da je izostao i svaki rezultat. Ova nimalo utješna činjenica za režim, koji svim sredstvima forsira nagli porast stanovništva, imala je za posljedicu, da su sada donešene neke značajne mjere u administrativnom i zakonodavnom pogledu, sve u cilju da se pospješiti što brzi brojčan razvitak talijanskog naroda.

Te najnovije mjere tvore jedan sistem, koji tečno regulira položaj oca obitelji i mat. ae od sada neka posebna obitelji imat će u državnom životu, koje do sada nije imao. Jedna od prvih vladinih mjera u tom pogledu, jest osnivanje novog društva, čiji će članovi moći biti samo obitelji s velikim brojem članova. To će se društvo zvali »Unione fascista tra le famiglie numerose», te će uživati godišnju potporu od vlade u iznosu od pola milijuna lira. To će biti, kako ističu talijanski listovi, jedna od najmoćnijih organizacija po broju svojih članova, a po svojem moralnom autoritetu jedna od najvažnijih. Novo će društvo imati neke vrsti prinudna organizacija, u kojoj će obitelji s velikim brojem djece (najmanje sedmero) biti već samim tim faktom pravi članovi organizacije. Obitelji s petero ili šestoro djece moći će također postati članovi novoga društva, ali s manje privilegija nego obitelji s većim brojem djece. Da se vidi veličina nove organizacije, čemu je bilo je napomenuti da je godine 1928, voljno u cijeloj Italiji milijun po obitelji sa sedmero i više djece.

Te će organizacija (i njenom se osnivanju već pristupilo) imati karakter potporne i moralne zajednice, slično kao što je to kod organizacije talijanskih ratnih invalida, društva obitelji u ratu palih vojnika itd., te će uživati isti ugled kao i spomenute organizacije. Organizacija će biti zastupana putem svojih delegata u raznim javnim organizmima, državnim, provincijskim i općinskim.

Jedna daljnja vladina odredba u svrhu povećanja nataliteta sastoji se u tome, da će mladim parovima prigodom sklapanja braka biti stavljeni na raspolaganje manji t. zv. svadbeni zaljmovi. Način, kako se podjeljuju ti zaljmovi i tvora i 1560 lira globe, a Barolin na 1500 lira globe i 4 mjeseca zatvora. Osuđeni su zato što su u šumi rekli paklju bez dozvole.

Ivan Poropat pok. Jure iz Trstenika kod Lanišća je zadobio ozljedu na ruci radeći u nekom kanalu i morao je da ide u puljsku bolnicu.

U okolici Gorice našli su neki seljaci mrtvog Adolfa Perka, starog 65 godina iz Gorlice.

Talijanski novinari su otišli u Berlin i dočekani su velikim slavljen. Prilikom priljeva fašističkih novinara rekao je ministar Reicha za propagandu dr. Gobbels između ostaloga da je taj posjet nov izraz prijateljstva Italije i Njemačke, koje je već postalo gotovo tradicionalno. Taj posjet treba da potkrije i njemačkom i talijanskom narodu, a što više i cijelom svijetu, da je ostvarena Berlin-Rim stajana i čvrsta. Kad bi se položaj u Evropi trebao svesti na zajednički nazivnik, onda bi trebalo reći da se u Evropi dešava svjetska historijska debata između naroda svijetlih samih sebe i boljševizma.

I talijanski industrijalci su posjetili Berlin i dočekani su velikom pompom od mnogobrojnih njemačkih odlćenika.

U talijanskim službenim krugovima izjavljuju da još nije donesena odluka o sastanku Mussolinija s Hitlerom, a najmanje da bi moglo doći do sastanka već početkom maja ove godine.

pod kakvim uvjetima se vraćaju, jasno pokazuje za čim se ide.

Svadbeni se zaljam vraća u obrocima i to nakon isteka godine dana. No ako se mladom paru u tom vremenu rodi dijete, tada država ne traži da joj se vrati cijela svota. Na pr. ako je neki radnik dobio zaljam od 2000 lira, dovoljno je da vrati, nakon što mu se rodilo dijete, 1800 lira i to ne nakon isteka prve, već nakon isteka druge godine. Ako ima sreću da mu se tokom te druge godine rodilo i drugo dijete, tada će mu se odbiti 20 posto od zaljma, pa će morati vratiti 1440 lira. Kako to ide postere godine dalje, pa se može desiti, da se tako mladom paru, ako je blagoslovljen djetcom oprosti i cijeli zaljam ili pak reducira, na upravo neznatnu svotu. No teško je medjutim pretpostaviti da će se naći mnogo takvih siromašnih ljudi (jer će samo siromašni tražiti zaljam), koji bi htjeli pod cijenu četvero ili više djece, iskupiti mali svadbeni zaljam.

Mladim državnim činovnicima (nove mjere nemaju retroaktivnu snagu) radnosni će dogodaj u kući dobro doći za napredovanje u službi. Takvi će činovnici biti promaknuti i nakon normalnog roka provedenog u službi, kako je to predviđeno i za sve ostale, kao i onda kad im se rodi dijete. Nadalje oni roditelji koji imaju šestoro ili sedmero djece, plaćat će za svoju djecu samo polovicu školarine, dok su roditelji s osmero djece sasvim oprošteni od školskih taksa.

To su samo neke prednosti predviđene za obitelji s velikim brojem djece. Što se pak oca obitelji tiče, njemu se kod uposilvanja daje prvenstvo. O njemu se vodi računa kod podjeljivanja njega nagrada i odlikovanja. Isto tako kod izvođenja raznih državnih javnih radova, daje se prednost onom kraju, gradu ili selu koje pokazuje veći porast pučanstva, ili gdje postoje značajni za jevanstvanje i nagli razvoj. Osim toga je ujedno pitanje stanovitog dodatka na plaću. Dakako da se i taj dodatak ravna prema broju djece.

Sve u svemu: talijanska vlada nastoji svim silama kako bi naglo povećala broj svoja stanovništva. Dosadnja nastojanja nisu dala željene rezultate. Hoće li najnovije mjere donijeti one plodove, kojle se očekuju, vidjet će se u skorju budućnosti.

U tvornici cementa u Puli ranjen je u nogu Anton Rosanda, star 51 godinu, iz Vinkurana. U Puli je padom na ulici teže ozlijeđen starac Petar Mikovilović, 74 godine star, iz Valdebeke.

U mnogim talijanskim kinematografima daje se film reportaža o posjeti Ciana u Beogradu.

Graf Ciano dočekan je bio u Tiranu vrlo srdačno i velikim počastima. Cilan grad je bio pun talijanskih i albanskih zastava. Ciano je održao govor s balkona građanima Tirane. Ciano je nekoliko sati konferirao sa albanskim kraljem Zogom u Tiranu i obavijestio ga o posljedicama koje imade jugoslovensko-talijanski sporazum za albansku politiku.

Prema vijesti agencije Stefani, pošto su u posljednje vrijeme u Italiji skočile cijene svih živežnih namirnica, riješeno je da se odgovarajućoj mjeri povisuju plaće činovnika namještenika. Sa 500 milijuna dinara učestvuje talijanski kapital u jugoslovenskoj industriji.

U Sikićima kod Pule odveli su nepoznati lopov dva vola u vrijednosti od 5000 lira Božacu Santu.

D'Annunzio, ki živi zapušteno, zelo rad opozarja svet nase. Star je in bi rad umrl. Toda zdi se mu, da ne sme umreti kot navaden zemljan. Prepričan pa je, da bo moral kmatu umreti. Javi je zato, da se jo stopi v posebni kemikaliji. Profesor Marpleti ima tu novo temo za predavanje v Gorici, na kar ga opozarjamo.

JURINA I FRANINA

Frantina: Si poznava Jurina stara Flafonju?

Jurina: A san — pak?

Frantina: Danas je čud svita ki delovaju kakoj on i gledaju na svit z njigovima oči.

Jurina: Kako?

Frantina: Lipo. U Savičenti je bužva neki dugi fante kakoj telegrafštanga i kad bi ča Strida tesko se ga je razumljvalo — a stari Flafonja kad bi doša doma sve bi ljuden drugačije poviđa, vajk je on ništo drugo čuja je li dozna, onako kako je njemu bilo najliple. Niki Didi u Savičenti da je Strida da ima doma preča dobrega kvanitke i pripričovja se je za njega onak ki imaju koze.

Jurina: Pak ča mi to poviđaš?

Frantina: Dugi fanat ni unija lipo poviđati pak je reka: »Šjor Didi ga ima koža pre ki ga ima dognat pol šjor Didi. Kad je stari Flafonja doša doma, on je ljuden reka da svi ki imaju koze moraju he dopeljati k Longi u Savičentu.

Jurina: Tu danas je čud takovega svita. Saki bi najvolija da mu se godi onako kako bi on stija. Saki bi najvolija biti najstmaniji i najpametniji i saki para da je njigova najpametnija. — Barba Tone Buzarova bi sluša Flafonju pak bi reka: »Da, da i ti imaš po soju pravo i ki ti bude virova je kakoj ti. Teje prečelstvo z drugin čovikot te beside i vira dura kolkio Longina predika i lanjski snig. — I oni put bi se svadili i pošli saki sebi.

Frantina: Benj ki je bija pametniji.

Jurina: Ter ti se samo poviđa. Pametiš Frantina kad smo 1908 lita pokle voči pili z Brent i z uharic vino kolkio je ki stija i kantevali tri dane prizostanka. »Moja vira još je vajk ona stara. — I »Zaspal Para pod orljon u hla-dec.

Frantina: Benj ono je bija svit.

Jurina: U tih trideset lit malo smo zasurili, ma vira je vajk trda.

Frantina: Trda, trda; samo se je tribe čuvati raznih Flafonj sjeveno da li nose kurete je li fino sumprušano ruha i plju namisto z diže z linhi mižoli šampanjac.

Jurina: Kad si kušelja z Maton Baloton?

Frantina: A ni čud ud tega.

Jurina: Ki bi reka da se je onako mudra glava zlegla mriž lončari.

Frantina: Ni ohoja, ma jušto to ga dela velikim. Samo neznan kako je mogla učiniti piske za misnice od trstike uvih kraj.

Jurina: Menomal za piske, ma misnice, aš ni maranguni he ne znaju delati kakoj ni oni Vodnjane.

Frantina: To on zna. Ma sviri he lpi zman moj liple nego svi bunbari harmoniku.

Jurina: A roženice? Kad na njih zasviri noge same skaču i čoviku se para da je pali ovac i da mu je šiljar puna li rožic i sluša slavice je li kosica. Je li pak da gleda na samlju pali sv. Feške kako igraju vlahi z Bećicami i lipo niku drugu arlju čovik guta.

Frantina: Meni se para da smo mi pišotari imali dva Mate.

Jurina: Jenega ča je 1914 lita ubislja šiljar priko oči i reka da će čud durati to rivanje, ma pokle će biti lipo.

Frantina: I ni zbalja. Saimo lipo je onemu kemu je.

Advertisement for 'JADRANSKI KOLEDAR' (Adriatic Calendar) featuring a picture of a man and text: 'Svaki emigrant mora da ima veliki emigrantski „JADRANSKI KOLEDAR“ Velik izbor štiva. Saradivall najbolji piscl. Mnogobrovalne silke. Ko ga još nema neka ga odmah naruži! - Upozorite na nj svoje prijatelje!

